

Vkusný dárek Akademie věd k výročí lidického masakru?

Právě na kulaté výročí lidického masakru vydali propagandisté z Ústavu soudobých dějin AVČR český překlad svojí knihy, v níž popírají německou hrůzovládu. Proč je náš stát pořád platí?

Den před výročím Lidic jsem se vrátil z Ukrajiny. Tím chci říct, že jsem se staral o jiné věci, nepočítal jsem s tímto tématem. Hned po návratu jsem dostal nemilou zprávu: právě to vydali. Nemohl jsem uvěřit svým očím. Fotka obálky knihy Židé v českých zemích¹ bohužel dokazovala, že je to pravda.

O co že jde? Asi si vzpomínáte, že **v únoru 2020**, těsně před covidem, jsem na tomto blogu psal o bizarní akci německého velvyslanectví v Praze, které pořádalo prezentaci německy psané knihy, jež měla **představit Čechy jako hlavní iniciátory holokaustu**. Ta kniha nesla tehdy **titul Zwischen Prag und Nikolsburg** a navenek se tvářila jako dějiny Židů v Čechách v epoše novověku. Ve skutečnosti ale nebyla o Židech. Byla to propagandistická práce, která měla za cíl potvrdovat západnímu čtenáři xenofobní předsudky o Češích jako méněcenném národu, který se provinil tím, že v roce 1918 vytvořil „národní stát“, v němž utlačoval Němce, a pak ty chudáky během okupace donutil i ke spáchání masové vraždy Židů. Výklad nevysvětloval, proč by Češi měli čekat až na německou okupaci v letech 1939-1945 pro spáchání svého tajného přání. I socialismus byl v knize vyložen jako nějaké kolektivní spiknutí xenofobních Čechů, kteří toužili hlavně po vyhnání Němců a Židů a po spáchání Slánského procesu v roce 1952. Sovětský svaz prý za nic nemohl.

Pachatelem jsou Instituty Akademie věd naší České republiky

Ačkoliv se tenkrát hodně lidí naštvalo, cože si to ti Němci dovolují, hlavními autory této **slátaniny** byli čeští pracovníci Akademie věd. **Hlavní organizátorka a editorka Kateřina Čapková pracuje na Ústavu soudobých dějin Akademie věd**. Přesto, že by měla být odbornicí na 20. století, uvádí v knize na příklad, že Slánský vstoupil do KSČ až po válce, aby prý zabránil návratu nacismu. Je vůbec možné, aby akademický odborník tvrdil takovou pitomost? Dalším hlavním autorem je **Michal Frankl, jenž pracuje na Masarykově ústavu Akademie věd** a v knize zpracoval kapitolu o první republice a předchozí dobu ústavní monarchie. Tvrdil zde na příklad, že „okolní státy“, tedy včetně nacistické třetí říše, měly prý k Židům lepší přístup než Československo, jež prý Židům neposkytlo „kulturní autonomii“!

Financování publikace poskytla Grantová agentura ČR. Frankl uvedl svou kapitolu z této knihy mezi výstupy svého grantového projektu (GA18-16793S), Čapková v knize zase uvedla, že jej financuje ze svého grantu GAČRu (GJ16-01775Y), jenž měl pojednávat o „integraci Židů v poválečném Československu“. To téma koresponduje se zaměřením ÚSD na obhajobu socialismu, protože jejím cílem bylo sejmout z komunistického státu vinu za antisionismus a přenést ji na české obyvatelstvo. **Grant už je uzavřen. GAČR námitky neměl, dokonce výsledek grantu ohodnotil slovy „uspěl podle zadání“.** Co asi bylo v tom zadání? Kromě toho publikaci podpořila Akademie věd v rámci „Strategie 21AV“.

¹ ČAPKOVÁ, Kateřina – KIEVAL, H. J. (eds.). Židé v českých zemích. Společná cesta dějinami. Praha: NLN, 2022. 453 s.

Vše uvádím mimo jiné proto, abych upozornil na to, že nejde o nějakou soukromou akci těchto dvou výtečníků. Jde o akci institucí. **GAČR neposkytuje granty jednotlivcům, příjemcem je vždy instituce, kde řešitel pracuje. V tomto případě šlo o Ústav soudobých dějin AVČR, kde pracuje Čapková. Tato instituce vykonává propagandistickou činnost proti České republice v zahraničí a doma propaguje socialismus.** Jedná jako politický subjekt.

Porušování etického kodexu zaměstnance AVČR

Česko-americko-německý tým vedený Čapkovou od začátku plánoval, že kniha vyjde v překladech i v USA, Izraeli a České republice. V tomto plánu bohužel pokračovali i poté, co jsem upozornil na nedostatky jejich práce. Kromě blogu z února 2020, jsem vše doložil v obsáhlém recenzním článku, který vyšel v **Českém časopisu historickém v č. 3/ 2020 (Nad knihou o Židech a českém nacionalismu, s. 725-750)**. V roce 2021 vyšel anglický překlad mého recenzního článku v časopisech Comenius a Historia scholastica (Did the Czechs Want the Holocaust?). **Vyšla i kritika od pracovníků Židovského muzea (v časopise Roš chodeš), vyšla kritika od historika Jiřího Peška (v Judaica Bohemiae), ale nic nepřimělo akademiky, aby svou propagandu zastavili, nebo aspoň uznali chyby.**

Etický kodex výzkumných pracovníků AVČR ukládá v čl. IIIc) za povinnost, že pracovník, který ve své práci objeví chybu, má podniknout veškeré kroky k její nápravě. Buďme minimalisti a řekněme si, že by takový pracovník minimálně neměl chybou práci znovu vydávat a v překladech ji šířit po světě.

Čapková s Franklem a spol. ale přistoupili k publikování americké verze, jako by se nic nedělo. Vyšla v roce 2021 pod názvem **Prague and Beyond** v prestižním nakladatelství Pennsylvania University Press. **Publikování americké verze je opravdu vážný propagandistický zásah proti dobré pověsti České republiky v USA, a není to dílo ruské propagandy, ale naší Akademie věd.**

Tady je třeba vysvětlit, že to rasistické antičeské pojetí je imitací způsobu, jakým se o dějinách naší země píše v USA. Takže ta kniha byla takřkajíc designována pro americké publikum a **kapitulu o holocaustu taky zpracoval americký historik Benjamin Frommer z North West University**. Módu obviňovat Čechy z holocaustu oživil v USA Němec **Wolf Gruner**², jenž učí na University of Southern California v USA. Podle tohoto pana profesora prý Němci v protektorátu vůbec nevládli, nýbrž zde během okupace probíhalo jen různé křížení zcela rovnocenných „českých a německých iniciativ“. A české iniciativy byly v zásadních otázkách dokonce silnější, takže chudák Hitler v Berlíně zaváděl zásadní opatření ve věci holocaustu jen jako výraz kompromisu, nebo ústupku vůči dotěrným Čechům. (in Übereinstimmung, s. 69). Kdyby to byla pravda, tak by přeci Lidice vůbec nebyly možné!

Místo aby naši odborníci z Ústavu soudobých dějin AVČR tento přístup kritizovali, začali ho napodobovat. Místo vědy začali psát propagandu, proti vlastní zemi. Ředitel Ústavu soudobých dějin **Miroslav Vaněk**³ uvedl knihu Čapkové a spol. ve výroční zprávě za rok 2020 mezi vědeckými výsledky

² The Holocaust in Bohemia and Moravia: Czech Initiatives, German Policies, Jewish Responses. Publisher: Berghahn Books, Year: 2019

³ 2017–2023 byl ředitelem Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky.

2000 stal vedoucím nově vzniklého Centra orální historie. 2010 profesorem v oboru historie se zaměřením na české a československé dějiny (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, SU Opava).

V únoru 2023 na funkci ředitele rezignoval kvůli vyšetřování údajného sexuálního obtěžování studentek na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy, K srpnu 2023 s ním fakulta ukončila pracovní poměr.

Stal se hlavním řešitelem několika grantových projektů včetně "Vítězové? Poražení? Politické elity a disent v období tzv. normalizace. Životopisná interviews" (GA AV ČR, 2005),

svého pracoviště (s. 16). Její nedostatky vůbec neuvedl! Tímto aktem potvrdil, že jako ředitel tento přístup podporuje. Vaněk by měl rezignovat.

Kdo jim tu špínu vydal?

A jako by bylo vše v pořádku, vychází nyní i český překlad. Kdo jim to vydal? Tady je třeba zase vysvětlit, že Čapková s Franklem dřív zajišťovali vydávání českých překladů podobných knih v Padevětově nakladatelství Academia. (V některých jsou uvedeni jako recenzenti.) Moje kritika a slova dalších znalců snad zabrala, **takže tuto špínu jim Jiří Padevět už nevydal. Těto pocty se chopilo Nakladatelství Lidové noviny.**

Tady se chci znovu zastavit u toho, jak důležitá je pro úspěch těchto propagandistů institucionální podpora Akademie věd. Kdyby nebylo soustavné a silné finanční podpory, kterou této politické linii poskytuje Ústav soudobých dějin AV, nepodbízelo by se jim ani Nakladatelství Lidové noviny. Bohužel penězovod z ÚSD AVČR funguje, a tak jim NLN už několik let dává k dispozici **svůj popularizační časopis Dějiny a současnost**, aby zde šířili své politické postoje.

Bohužel NLN nevydalo knihu z naivity nebo neznalosti. O nedostatcích knihy ředitelka NLN **Eva Plešková** věděla. A neštítla se při vydání pochybných metod. **Když ředitel Židovského muzea odmítl poskytnout k propagandistické knize obrázky, NLN na něj podalo stížnost u správní rady Židovského muzea.** Zaslepenost ziskem se jí ovšem vymstila, protože publikování načasovala na knižní veletrh v Praze a neuvědomila si, že v období 9.-12. 6. 2022 si zároveň připomínáme 80. výročí masakru v Lidicích. Hezký dárek!

Smí ÚSD dále existovat jako vědecko-výzkumná instituce?⁴

⁴ Alena Hadravová, CSc., DSc.

Oddělení dějin idejí a konceptů, Centrum dějin vědy

Přemysl Houda, Ph.D.,

Oddělení sociálních a kulturních dějin, Pracovní skupina pro výzkum doby (post)covidové

Střípky mozaiky : každodenní život české společnosti v období normalizace a transformace z pohledu orální historie / Vaněk, Miroslav,Houda, Přemysl, 2016

Jan Koura, Ph.D.

Oddělení globálních konfliktů a jejich důsledků, Pracovní skupina pro studium studené války

David Kovařík, Ph.D.

Oddělení globálních konfliktů a jejich důsledků, Pracovní skupina pro paměťová studia, detašované pracoviště Čechyňská 363/19, Brno

Olšáková, Doubravka, Janáč, Jiří. Kult jednoty. Stalinský plán přetvoření přírody v Československu 1948-1964. Praha: Academia, 2018.

Editor tematického čísla Dějin a současnosti 02/2008: Francouzská místa paměti: Spojenci, inspirátoři i hostitelé

Editor tematického čísla Dějin a současnosti 04/2007: Němci proti Hitlerovi: zapomenutí sudetští hrdinové Nezhodová, S. – Olšáková, D. – Prečan, V. (edd.): In memoriam J. W. Brügel. Praha-Hustopeče 2007, 357s.

Matěj Spurný, Ph.D.

Oddělení politických dějin, Pracovní skupina pro dějiny pozdně socialistické a postsocialistické transformace,

Pracovní skupina pro soudobé environmentální dějiny, Pracovní skupina pro urbánní dějiny

Der lange Schatten der Vertreibung. Ethnizität und Aufbau des Sozialismus in tschechischen Grenzgebieten (1945-1960), Wiesbaden: Harrasowitz, 2019.

Jareš, Jakub – Spurný, Matěj – Volná Katka a kol.; Náměstí Krasnoarmějců 2, FF UK / Thalia, Praha 2012

Nejsou jako my. Česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960). Antikomplex, Praha 2011

Bijem na poplach! Německá publicistika proti nacistickému nebezpečí (1930-1933). Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2009

Flucht und Vertreibung. Das Ende des Zweiten Weltkrieges in Sachsen, Niederschlesien und Nordböhmen, SLPB und Brücke/Most-Stiftung, Dresden 2008 (2. vyd. 2011)

Spurný, Matěj (ed.); Sudetské osudy, Antikomplex a Nakl. Český les, Domažlice 2006

V tomto blogu bych rád zdůraznil vinu Ústavu soudobých dějin AVČR jakožto instituce. Jakožto vědecko-výzkumná instituce má za úkol „zvyšování úrovně poznání“, ale kvůli tomu, že je pro ní nyní prioritou politická obhajoba socialismu doma a antičeská propaganda v zahraničí (Čapková není jediný případ), provozuje doslova dezinformační činnost. Obojí je neslučitelné s posláním vědecko-výzkumné instituce.

Pozn. Netvrdím, že tak jednají všichni výzkumní pracovníci ÚSD AVČR (ale je jich hodně). O „institucionální činnosti“ můžeme hovořit, když ji daná instituce provozuje, nebo svým jménem či financemi podporuje.

Vyhledávání grantů: <https://www.isvavai.cz/cep?s=vyhledavani-resitelu>

Na serverech Aktualne.cz a Neviditelný pes byl 12. června publikován hanlivý text Ivo Cermana *Vkusný dárek Akademie věd k výročí lidického masakru*, který obsahuje řadu nepravdivých a pravdu zkreslujících tvrzení.

Smyslem této reakce je snaha vyvrátit nepřesné výroky, představit vznik a koncept knihy *Židé v českých zemích. Společná cesta dějinami* (NLN, 2022), dále osvětlit mechanismy, které předcházely jejímu vydání a kterými kniha prošla ve třech zemích světa, a závěrem upřesnit financování projektu.

Anglický originál knihy s názvem **Prague and Beyond. Jews in the Bohemian Lands** o dějinách Židů v českých zemích od raného novověku do současnosti je výsledkem mnohaleté práce devíti významných badatelů z pěti zemí světa, kteří se dlouhodobě zabývají výzkumem dějin Židů ve střední Evropě: editory a zároveň spoluautory jsou Kateřina Čapková (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR) a Hillel J. Kieval (Washington University, St. Louis), dalšími autory jsou Verena Kasper Marienberg (North Carolina State University), Joshua Teplitsky (Stony Brook University), **Michael Miller** (Central European University, Vídeň), Michal Frankl (Masarykův ústav a Archiv AV ČR), **Martina Niedhammer** (Collegium Carolinum a Ludwig-Maximilians Universität, Mnichov), **Ines Koeltzsch** (Central European University, Vídeň – od podzimu 2022) a **Benjamin Frommer**⁵ (Northwestern University).

Poprvé v dějinách historiografie o Židech v českých zemích se badatelé spojili ve snaze prezentovat na nejnovějším výzkumu založený výklad židovských dějin na tomto území. Pro knihu jsou specifické tři věci:

Zprv, kniha není psána jako dějiny politiky státu vůči Židům, ale z pohledu každodenní zkušenosti Židů. **Tento důraz na jejich perspektivu se ukazuje především na výběru pramenů židovské provenience – židovské korespondence, cestopisů, rabínských respons, stanov a zápisů jednání reprezentace židovských obcí, modlitebních knížek, literatury pro ženy, židovského tisku, vzpomínek a rozhovorů, nebo i židovské kuchařky.** Tyto užití prameny vyjevují reálný dopad státní politiky na jednotlivce i komunity a odhalují různorodost a pestrost židovských komunit, osudů a postojů.

Spurný, Matěj (ed.); *Proměny sudetské krajiny*, Antikomplex a Nakl. Český les, Domažlice 2006

Mikšíček, Petr – Matějka, Ondřej – Spurný, Matěj a kol.; *Zmizelé Sudety (Das verschwundene Sudetenland)*, Antikomplex a Nakl. Český les, Domažlice 2003 (rozšíř. vyd. 2004, 2006, 2007, 2008)

⁵ *Privileged Victims: Inter-marriage between Jews, Czechs, and Germans in the Nazi Protectorate of Bohemia and Moravia* | 47

Zadruhé, autoři usilují zobrazit život Židů a komunit nejen v Praze, kde byla vždy židovská komunita největší, ale též na periferii. Jednotlivé kapitoly i Demografická příloha knihy zahrnují vybrané komunity různé velikosti z území Čech, Moravy i Slezska.

Zatřetí, jak ukazuje především podtitul české verze (Společná cesta dějinami), záleží autorům na provázanosti každodenní zkušenosti i historické paměti Židů a nežidů. Jejich snahou je **začlenit příběh židovských dějin do dějin společnosti českých zemí a nevyprávět ho jako paralelní, izolovaný děj.**

Vydání u prestižního nakladatelství Pennsylvania University Press (2021) předcházelo recenzní řízení. Prostřednictvím citátů z recenzí, které nakladatelství použilo při propagaci knihy, víme, že jejich autory byli profesor **David Rechter** z oxfordské univerzity a profesor **Moše Rosman** z Bar-Ilan University⁶. Nově máme také k dispozici recenzi časopisu Choice, který vydává Association of College and Research Libraries a ve které je kniha nejen velmi vysoko oceněna, ale je i „velmi doporučena“ pro univerzitní a vědecké knihovny. První prezentaci anglického originálu uspořádala letos v květnu v Bohemian National Hall v New Yorku Society for the History of Czechoslovak Jews pod záštitou Konzulátu České republiky, Českého centra v New York a **v partnerství s Harriman Institute při Columbia University a s Leo Baeck Institute in New York** (viz <https://harriman.columbia.edu/event/book-panel-prague-and-beyond-jews-in-the-bohemian-lands/>). Diskuse nad knihou byla také zařazena na program celosvětové konference badatelů, kteří se zabývají dějinami, politikou či literaturou střední a východní Evropy (viz program konference v Chicagu v listopadu 2022 – <https://www.aseees.org>).

Německý překlad anglického originálu vyšel pod názvem **Zwischen Prag und Nikolsburg** již rok před vydáním v USA, kde vydání akademického titulu trvá mnohdy déle, než je obvyklé v Evropě. O vydání německého překladu knihy vyjádřila zájem špičková vědecká instituce s důrazem na výzkum dějin a kultury českých zemí a Slovenska – Collegium Carolinum v Mnichově, které – v čele se svým ředitelem profesorem Martinem Schulze-Wessel – požádalo o podporu německého překladu u německého ministerstva kultury (Beauftragte der Bundesregierung für Kultur und Medien). Jednou z podmínek dotace byla i následná prezentace knihy v celé řadě německých i zahraničních měst. V České republice proběhla první prezentace knihy v německém překladu na německé ambasádě v Praze v únoru 2020. Kniha vyšla v prestižní řadě Collegia Carolina u nakladatelství Vandenhoeck & Ruprecht a byla velmi pozitivně přijata v médiích i odborném tisku (viz <https://www.vandenhoeck-ruprecht-verlage.com/themen-entdecken/geschichte/geschichte-der-fruehen-neuzeit/55077/zwischen-prag-und-nikolsburg>). Zájem o knihu předčil očekávání a **již během roku 2020 bylo nutné připravit druhé vydání knihy. V květnu 2022 získala tato německá verze knihy Cenu Otokara Fischera, kterou udělují dvě prestižní vědecké instituce, jedna z Německa – Adalbert Stifter Verein – a jedna z České republiky – Institut pro studium literatury (<http://www.ipsl.cz/fischer-cena>).**

Před českým vydáním knihy se Nakladatelství Lidové noviny rozhodlo, jak je u akademických knih zvykem, vypracovat na českou verzi knihy akademické posudky, které vyhotovili profesor **Tomáš Glanc** z univerzity v Curychu, docent **Pavel Sládek**, vedoucí Katedry Blízkého východu a vedoucí oboru hebraistika na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a Dr. **Jan Zouplna**⁷, dlouholetý vědecký pracovník

⁶ eine staatliche Universität in Ramat Gan, im Bezirk Tel Aviv, Israel. Sie wurde am 7. August 1955[2] eröffnet und ist nach der Fernuniversität Israels die zweitgrößte Universität des Landes mit 36.000 Studenten

⁷ Speaking Trade, Aiming Beyond: Israel's Economic Relations with France and Britain before 1956
In: Oriente Moderno.

Orientálního ústavu Akademie věd ČR. Všichni tři knihu k publikaci jednoznačně doporučili a jejich drobné návrhy na vylepšení byly zapracovány. **Česká verze obsahuje navíc i největší počet doprovodných ilustrací a nově i mapu židovských obcí v českých zemích podle stavu k roku 1890.** Hebrejská verze knihy vyjde u univerzitního nakladatelství v Izraeli. I zde prošla anonymním recenzním řízením.

Finančně projekt zaštitila nadace Thyssen Foundation, která poskytla prostředky pro dva dvoudenní workshopy autorského týmu v Praze (v letech 2016 a 2017), na korektury textu v angličtině a na překlad rukopisu z angličtiny do češtiny. **Samotná práce badatelů na knize byla hrazena z jejich individuálních vědeckých projektů, kde jsou jejich kapitoly v knize Prague and Beyond jen jedním z mnoha slíbených publikačních výstupů. V případě Kateřiny Čapkové šlo o její projekt u GA ČR (více viz <http://www.jewishhistory.usd.cas.cz/projects/the-inclusion-of-the-jewish-population-into-postwar-czechoslovakia-and-poland/>).** Další doplňkové granty jsou vyjmenovány v poděkování v knize.

Lze předpokládat a doufat, že po českém vydání knihy se kniha dočká zájmu i u české veřejnosti a recenzí, jejichž autoři budou knihu číst s otevřenými očima a zájmem o to, co v ní autoři skutečně uvádějí. Fascinující historie Židů v českých zemích si to zaslouží.

Odbor mediální komunikace KAV AV ČR